ANDREI TINU **CĂTĂLIN BOBOC**

Istoria statului și dreptului românesc

Note de curs

Ediţia a 4-a, revizuită și adăugită

Editura Hamangiu

CUPRINS

INTRODUCERE 1

CAPITOLUL I. STAT ŞI DREPT LA GETO-DACI 5
A. Aspecte teoretice 5
§1. Consideraţii generale despre geto-daci 5
§2. Dreptul geto-dac. Instituţii juridice 7
§3. Statul geto-dac în timpul lui Burebista 8
§4. Statul dac şi raporturile cu Roma în vremea lui Decebal 10
B. Anexe 11
C. Modele de subiecte pentru examenul de semestru 22

CAPITOLUL II. DACIA ROMANĂ. ORGANIZARE ADMINISTRATIVĂ, POLITICĂ ŞI JURIDICĂ 23
A. Aspecte teoretice 23
§1. Organizarea de stat 23
§2. Dreptul în Dacia romană 26
§3. Tripticele din Transilvania 28
B. Anexe 30
C. Modele de subiecte pentru examenul de semestru 33

CAPITOLUL III. EPOCA MARILOR MIGRAŢII. FORMAREA POPORULUI ROMÂN 34
A. Aspecte teoretice 34
§1. Principalele popoare migratoare 34
§2. Obştea teritorială 37
B. Anexe 41
C. Modele de subiecte pentru examenul de semestru 49

CAPITOLUL IV. EVUL MEDIU ROMÂNESC. FORMAREA STATELOR MEDIEVALE. STRUCTURI SOCIALE ŞI ORGANIZARE POLITICO-ADMINISTRATIVĂ 50
A. Aspecte teoretice 50
§1. Statele medievale româneşti 50
§2. Întemeierea Ţării Româneşti 51

§3. Întemeierea Moldovei 53
§4. Tipul istoric de stat 55
§5. Organizarea de stat – Instituţia Domniei 55
§6. Organizarea administrativă 56
§7. Organizarea administrativ-teritorială 59
B. Anexe 60
C. Modele de subiecte pentru examenul de semestru 67

CAPITOLUL V. DREPT FEUDAL ROMÂNESC. LEGILE SCRISE ŞI NESCRISE ALE ŢĂRII 68
A. Aspecte teoretice 68
§1. Structura socială 68
§2. Persoanele 71
§3. Contractele în Legea Ţării 73
§4. Succesiunile 74
§5. Infracţiuni prevăzute în dreptul medieval 75
B. Anexe 76
C. Modele de subiecte pentru examenul de semestru 81

CAPITOLUL VI. SUCCESIUNEA LA TRON ÎN EVUL MEDIU ROMÂNESC 82
A. Aspecte teoretice 82
§1. Instituţia domnului, element fundamental al existenţei statelor medievale româneşti 83
§2. Succesiunea la tron în Evul Mediu românesc 85
§3. Trăsăturile succesiunii la tron 88
B. Anexe 90
C. Modele de subiecte pentru examenul de semestru 91

CAPITOLUL VII. REGIMUL FANARIOT ÎN ŢĂRILE ROMÂNE 92
A. Aspecte teoretice 92
§1. Epoca fanariotă 92
§2. Reforma judecătorească 96
§3. Legislaţie civilă şi penală. Pravilele. Codurile. Legiuri 98
B. Anexe 100
C. Modele de subiecte pentru examenul de semestru 103

CAPITOLUL VIII. DE LA O REVOLUŢIE LA ALTA. LEGI ŞI NORME DE ORGANIZARE ____ 104
A. Aspecte teoretice ____ 104
§1. Revoluţia de la 1821 ____ 104
§2. Regulamentele Organice ____ 107
§3. Statul şi dreptul în Transilvania ____ 109
B. Anexe ____ 112
C. Modele de subiecte pentru examenul de semestru ____ 117

CAPITOLUL IX. UNIREA PRINCIPATELOR ROMÂNE. DOMNIA ŞI REFORMELE LUI CUZA ____ 118
A. Aspecte teoretice ____ 118
§1. Statul român modern ____ 118
§2. Impactul dreptului european asupra legislaţiei româneşti din secolul al XIX-lea ____ 121
2.1. Convenţia de la Paris şi statutul dezvoltător al acesteia ____ 121
2.1.1. Unirea principatelor, între voinţa poporului şi contextul internaţional favorabil ____ 122
2.1.1.1. Războiul Crimeii (1853-1856) – şansă a Principatelor la atingerea deziderateloror de independenţă şi unire ____ 122
2.1.1.2. Adunările ad-hoc ____ 124
2.1.2. Statutul dezvoltător al convenţiei de la Paris ____ 124
2.1.2.1. Prerogativele domnului ____ 127
2.1.2.2. Componenţa şi atribuţiile Corpului legislativ ____ 127
2.1.2.3. Procesul legislativ ____ 128
2.1.3. Concluzii ____ 129
2.2. Unele consideraţii privind impactul dreptului francez asupra celui românesc, în contextul formării României moderne ____ 129
2.2.1. Modelul francez în principalele acte juridice româneşti din secolul al XIX-lea ____ 130
2.2.2. Constituţia de la 1866 şi impactul ei asupra societăţii româneşti ____ 136

2.2.3. Concluzii 139
B. Anexe 140
C. Modele de subiecte pentru examenul de semestru 148

CAPITOLUL X. STAT ŞI DREPT ÎN ROMÂNIA MODERNĂ (1866-1918) 149
A. Aspecte teoretice 149
B. Anexe 152
C. Modele de subiecte pentru examenul de semestru 154

CAPITOLUL XI. ORGANIZARE STATALĂ, PRINCIPII ŞI ACTE DE DREPT ÎN PERIOADA INTERBELICĂ (1918-1938) 155
A. Aspecte teoretice 155
§1. Consideraţii generale despre perioada interbelică 155
§2. Dreptul civil – procedura civilă 158
§3. Dreptul penal – procedura penală 159
§4. Introducere în evoluţia legislaţiei privind cetăţenia română 161
4.1. Scurtă incursiune în legislaţia care reglementează cetăţenia 162
4.2. Concluzii 167
B. Anexe 167
C. Modele de subiecte pentru examenul de semestru 175

CAPITOLUL XII. EVOLUŢIA STATULUI ŞI DREPTULUI ROMÂNESC ÎN PERIOADA 1938-1944 176
A. Aspecte teoretice 176
§1. Cadrul general 176
§2. Regimul autoritar al lui Carol al II-lea (1938-1940) 177
2.1. Organizarea politico-administrativă a României în timpul dictaturii regale 179
§3. Dictatura militară a lui Ion Antonescu (6 septembrie 1940-23 august 1944) 180
3.1. Organizarea politico-administrativă a regimului antonescian 183

B. Anexe _____ 184
C. Modele de subiecte pentru examenul de semestru _____ 192

CAPITOLUL XIII. REGIMUL COMUNIST DIN ROMÂNIA (1945-1989) _____ 193
A. Aspecte teoretice _____ 193
§1. Consideraţii generale _____ 193
1.1. De la instaurarea comunismului la Declaraţia de independenţă faţă de Moscova _____ 195
1.2. Colectivizarea _____ 196
1.3. Canalul Dunăre-Marea Neagră, locul de penitenţă a elitei politice şi intelectuale din România interbelică _____ 197
§2. De la naţional-comunism la democraţie: instituţii politice ale regimului totalitar _____ 198
2.1. Partidul Comunist Român – „forţa motrice" a Republicii Socialiste România _____ 200
2.2. Organizarea administrativ-teritorială a Republicii Socialiste România _____ 202
B. Anexe _____ 204
C. Modele de subiecte pentru examenul de semestru _____ 208

CAPITOLUL XIV. EVOLUŢIA STATULUI ŞI DREPTULUI ROMÂNESC ÎN PERIOADA 1989-2026 _____ 209
A. Aspecte teoretice _____ 209
§1. Evenimentele din decembrie 1989 şi tranziţia juridică _____ 209
1.1. Primele acte normative şi organizarea provizorie a puterii _____ 210
1.2. Alegerile din 20 mai 1990 şi Adunarea Constituantă _____ 211
§2. Constituţia României din 1991 şi revizuirea din 2003 _____ 212
2.1. Principiile noii ordini constituţionale _____ 212
2.2. Autorităţile publice şi controlul constituţionalităţii _____ 214
2.3. Revizuirea Constituţiei în anul 2003 _____ 214
§3. Administraţia publică după 1989 _____ 215
3.1. Autonomia locală şi descentralizarea _____ 215
3.2. Codul administrativ _____ 216

§4. Transformarea dreptului privat ____ 217
4.1. Proprietatea şi economia de piaţă ____ 217
4.2. Codul civil ____ 217
4.3. Codul de procedură civilă ____ 218
§5. Reforma dreptului penal şi a justiţiei ____ 219
5.1. Codul penal şi Codul de procedură penală ____ 219
5.2. Organizarea judiciară şi Consiliul Superior al Magistraturii ____ 220
§6. Integrarea europeană şi influenţa dreptului Uniunii Europene ____ 221
6.1. Aderarea României şi noua ordine juridică ____ 221
6.2. Mecanismul de Cooperare şi Verificare. Integrarea în spaţiul Schengen ____ 222
§7. Evoluţii recente: regimurile juridice excepţionale şi digitalizarea ____ 223
7.1. Pandemia din anul 2020 şi starea de urgenţă ____ 223
7.2. Digitalizarea administraţiei şi a justiţiei ____ 223
7.3. Concluzii ____ 224
B. Anexe ____ 225
C. Modele de subiecte pentru examenul de semestru ____ 235

BIBLIOGRAFIE ____ 237